

Kasvattajayhteisö lapsen luontevahvuuksia tukemassa

Opas kasvattajayhteisölle

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK), Sosiaali- ja terveysala, Varhaiskasvatus

2022

Petra Pyykönen & Emilia Rossi

Tiivistelmä

Tekijä(t) Pyykönen, Petra Rossi, Emilia	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 30+10	Valmistumisaika 2022
Työn nimi Kasvattajayhteisö lapsen luontevahvuuksia tukemassa Opas kasvattajayhteisölle		
Tutkinto Sosionomi (AMK)		
Ohjaavan opettajan nimi, titteli ja organisaatio Sosiaalialan lehtori, LAB- ammattikorkeakoulu		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä kasvattajayhteisön tietoisuutta ja ymmärrystä lapsen luontevahvuuksista. Tavoitteena oli luoda selkeä ja helppolukuinen opas varhaiskasvatuksen kasvattajayhteisöille. Sähköisen oppaan avulla työssä pyrittiin tarjoamaan arjen keinoja ja menetelmiä lapsen luontevahvuuksien tunnistamiseen ja tukemiseen, mitä jokainen varhaiskasvatuksen toimija voi työskentelyssään hyödyntää eri ikäryhmien kanssa. Opinnäytetyön avulla pyritään korostamaan luontevahvuuksien tukemisen merkitystä lapsen tasapainoisen kasvun ja kehityksen sekä hyvinvoinnin kannalta.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena työnä, jonka teoreettisena viitekehyksenä toimi kirjallisuuskatsaus. Aineistoa teoriaosuuteen kerättiin suomenkielisistä ja kansainvälisistä lähteistä.</p> <p>Toiminnallisen osuuden tuotoksena syntyi Vahvuuksien Voimaa- opas, jolla varhaiskasvattajat voivat vahvistaa tietämystään tuoden käytännön neuvoja arkeensa lapsen luontevahvuuksien tueksi. Oppaaseen on sisällytetty selkeitä arjen keinoja ja esimerkkejä mahdollistaen erilaisia työmenetelmiä varhaiskasvattajille paikkakunnasta. Toteuttamisvaiheessa on otettu huomioon oppaan käytännöllisyys, helppolukuisuus ja selkeä ulkoasu.</p>		
Asiasanat Kasvattajayhteisö, lapsen luontevahvuudet, positiivinen pedagogiikka, ratkaisukeskeisyys		

Abstract

Author(s)	Type of Publication	Published
Pyykönen, Petra	Thesis, UAS	2022
Rossi, Emilia	Number of Pages	
	30+10	
Title of Publication		
A community of educators supporting the child's character strengths A guide for community of educators		
Name of Degree		
Bachelor of Social Services, University of Applied Sciences		
Name, title and organization of the supervising teacher		
Social Senior lecturer, LAB University of Applied Sciences		
Abstract		
<p>The purpose of the Thesis was to increase the awareness and understanding of the child's character strengths in the community of educators. The goal was to create a clear and easy-to-read guide for early childhood educators. With the help of the electronic guide, there was tried to provide everyday means and methods for identifying and supporting the child's character strengths, which every early childhood education worker can use when working with different age groups. The aim of the thesis is to emphasize the importance of supporting character strengths in terms of the child's balanced growth and development and well-being.</p> <p>The thesis was implemented as a functional work, the theoretical framework of which was a literature review. The material for the theory part was collected from Finnish and international sources.</p> <p>As a result of the functional part, the Vahvuuksien Voimaa-guide was created, with which early childhood educators can strengthen their knowledge, bringing practical advice to support the child's character strengths in their everyday life. Clear everyday methods and examples have been included in the guide, enabling different work methods for early childhood educators, regardless of location. During the implementation phase, the guide's practicality, ease of reading and clear layout have been taken into account.</p>		
Keywords		
Community of educators, child's character strengths, positive pedagogy, solution-orienting		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Varhaiskasvatus	2
2.1	Varhaiskasvatus ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	2
2.2	Lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma	3
3	Kasvattajayhteisö.....	4
3.1	Kasvattajayhteisö lapsen osallisuuden tukijana	4
3.2	Kasvatusyhteistyö.....	4
4	Positiivinen pedagogiikka.....	7
4.1	Positiivinen pedagogiikka luo hyvää	7
4.2	Positiivinen pedagogiikka osana vahvuuspedagogiikkaa	8
5	Vahvuustaidot.....	11
5.1	Luonteen vahvuudet	11
5.2	Lapsen luontevahvuuksien tunnistaminen ja tukeminen.....	13
5.3	Lapsilähtöisyys ja osallisuus	14
6	Havainnointi	16
6.1	Havainnoinnin merkitys.....	16
6.2	Havainnoinnin toteuttaminen	17
6.3	Pedagoginen dokumentointi	18
7	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	20
8	Opinnäytetyön toteutus	21
8.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	21
8.2	Kirjallisuuskatsaus	21
8.3	Oppaan toteutus ja hyödynnettävyys	22
9	Eettisyys ja luotettavuus	23
10	Pohdinta	24
10.1	Yhteenveto	24
10.2	Jatkokehittämisehdotuksia	25
	Lähteet	26

Liitteet

Liite 1. Opas lapsen vahvuuksien tunnistamiseen ja tukemiseen

1 Johdanto

Nykypäivänä positiivista pedagogiikkaa sekä yksilöllisten vahvuuksien havaitsemista ja korostamista on alettu painottamaan yhä enemmän sekä kasvatuksen, että opetuksen työkentillä. Omien vahvuuksien tunnistaminen kohottaa yksilön itsetuntoa lisäten kokonaisvaltaista hyvinvointia, mikä kantaa pitkälle tulevaisuuteen. Vahvuuksien löytäminen onkin vahvasti yhteydessä oppimiseen, koulumenestykseen ja tulevaisuuden työelämään. (Kokko & Linna 2020, 6.)

Myyry (2018, 8) toteaa, että kasvattajat kiinnittävät liikaa huomiota lasten tuen tarpeisiin ja asioihin, jotka kaipaavat kehitystä. Puutteet ja tuen tarpeet kuvaillaan yksityiskohtaisesti, mutta vahvuuksien kuvaaminen jää hyvin suppeaksi. Tutkielmassaan hän myös kuvaa työelämän kehityskeskustelumaista otetta. On tärkeää, että tuen tarpeet kuvataan lapsen etu huomioiden eikä pelkästään kasvattajien työnseurantaa tai työhön kuuluvia raameja varten.

Aikuisen rooli lapsen vahvuuksien havaitsemisessa on merkityksellistä. Aikuisen positiivinen näkemys lapsen yksilöllisestä osaamisesta ja taidoista vaikuttaa myös lapsen omaan käsitykseen itsestään. Ongelmakeskeisyyden ja negatiivisuuden korostaminen voi vahvasti nujertaa lapsen kehittyvää mieltä. Itsevarmalla lapsella puolestaan on paremmat mahdollisuudet tasapainoiseen kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin kuin epävarmalla paljon negatiivisuutta osakseen saaneella lapsella. Jokaiselta lapselta löytyy omat vahvuutensa, joiden tukeminen on ensiarvoisen tärkeää. (Trogen.)

Opinnäytetyön aiheena on lapsen luonteenvahvuuksien tunnistaminen ja tukeminen varhaiskasvatuksessa. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena luomme selkeän oppaan lapsen vahvuuksien tukemiseen. Suuntaamme opinnäytetyön kaikille varhaiskasvatuksen kasvattajayhteisöille paikkakunnasta riippumatta. Oppaan tarkoituksena on tarjota kasvattajille hyödyllisiä tietoja ja työmenetelmiä arkeen, joita he voivat työssään hyödyntää lapsen yksilöllisten vahvuuksien havaitsemisessa sekä tukemisessa. Teoriaosuus kattaa kirjallisuuskatsauksen, jonka pohjalta valmistuu työelämälähtöinen opas varhaiskasvattajien käyttöön. Aihe herätti mielenkiinnon, sillä se on ajankohtainen ja tulevaisuuden uraa koskettava. Lisäksi aihe on tärkeä lasten ja työyhteisön hyvinvoinnin kannalta. Opinnäytetyössä kasvattajayhteisöllä tarkoitamme päiväkodin työntekijöitä. Vahvuus- käsitteestä puhuttaessa puolestaan keskitymme lapsen luonteenvahvuuksiin.

2 Varhaiskasvatus

2.1 Varhaiskasvatus ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatus on alle kouluikäisille lapsille toteutettava pedagogiikkaan painottuva kokonaisuus, jossa yhdistyy tavoitteellinen ja suunnitelmallinen kasvatus, hoito sekä opetus (Opetus- ja kulttuuriministeriö). Lapsen oppimisen ja kasvun tiellä varhaiskasvatus on tärkeässä roolissa kuuluen osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää. (Opetushallitus 2022a.)

Varhaiskasvatustyö ehkäisee syrjäytymistä edistämällä lasten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta. Varhaiskasvatusturva (540/2018, 3 §) määrittää, että varhaiskasvatuksen tulee *”edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia.”* Lapsen oppimisen, kasvun ja kehityksen tukeminen on avainasemassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan opitut taidot ja tiedot varhaiskasvatuksesta tukevat yhteiskunnan aktiivista osallisuutta sekä toimijuutta. Huoltajien tukeminen kasvatustyössä on myös tärkeää. Varhaiskasvatus mahdollistaa huoltajien osallistumisen esimerkiksi opiskeluun tai työelämään. (Opetushallitus 2022a.)

Varhaiskasvatuksen toimintamuotojen eroja huomioidaan aina paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa, sillä varhaiskasvatuksen toteutusmuodot ovat erilaisia. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat perhepäivähoito, toiminta päiväkodissa sekä avoin varhaiskasvatustoiminta kuten leikki- ja kerhotoiminta. (Opetushallitus 2022a.) Kuntien tehtävänä on huolehtia perheiden tarpeiden mukaisesta varhaiskasvatuksesta kyseisen kunnan alueella. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa yleisesti varhaiskasvatuksen ohjauksesta, suunnittelusta ja seurannasta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö.) Suomessa varhaiskasvatuksen laadukkaan ja yhdenvertaisen toteutumisen, kehittämisen, tukemisen, järjestämisen sekä ohjaamisen takaavat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jotka pohjautuvat Opetushallituksen antamaan valtakunnalliseen määräykseen varhaiskasvatusturvan nojalla. Varhaiskasvatusturvaissa säädetään tavoitteista ja lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. (Opetushallitus 2022d, 1–2.)

Varhaiskasvatusturvan mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteita ovat esimerkiksi lapsen oppimisen edellytysten tukeminen, kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen sekä hyvinvoinnin edistäminen, turvallisen oppimisympäristön tarjoaminen, positiivisten oppimiskokemusten mahdollistaminen, lasta kunnioittavan toimintatavan takaaminen, lapsen osallisuuden varmistaminen sekä lapsen vuorovaikutustaitojen edistäminen. Kaikki edellä mainitut varhaiskasvatuksen tavoitteet ovat oleellisia positiivisen pedagogiikan näkökulmasta. (Leskisenoja 2019, 39.) Näin ollen tavoitteet tukevat myös lapsen vahvuuksien tunnistamista.

2.2 Lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatustalaki määrittää jokaiselle varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvalla lapselle oikeuden tavoitteelliseen ja suunnitelmalliseen hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen. Perhepäivähoidossa sekä päiväkodissa tavoitteiden saavuttamiseksi kuuluu jokaiselle lapselle oma yksilöllisesti tehtävä varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitelman perustana ovat lapsen tarpeet ja etu, jossa huomioidaan myös lapsen toiveet, mielenkiinnonkohteet ja mielipiteet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa vastuu lapsen näkökulmien selvittämisestä on varhaiskasvatuksen työntekijöillä. Työntekijöiden on ensiarvoisen tärkeää huomioida lapsen ryhmässä toimimisen lisäksi myös huoltajien näkemykset ja havainnot lapsensa oppimisen ja kehityksen vaiheista. (Opetushallitus 2022d, 3.)

”Päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattava tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevalla tavalla sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan lapsen tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen.” (Varhaiskasvatustalaki 540/2018, 23 §)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman luodaan, kun lapsi aloittaa perhepäivähoidossa tai päiväkodissa. Tarkennus suunnitelmaan tulee tehdä vuodessa vähintään kerran lapsen tarpeiden mukaan. Suunnitelmien on tarkoitus toimia arvioinnin ja suunnittelun välineenä toiminnassa. Lapsiryhmän toiminnan toteuttamisessa ja suunnittelemisessa sekä toimintakulttuurin ja oppimisympäristöjen kehittämisen taustalla ovat lapsiryhmän lasten varhaiskasvatussuunnitelmista tulevat tavoitteet. (Opetushallitus 2022d, 3.)

Suunnitelman luomisessa on huoltajan ja lapsen lisäksi mukana kasvatuksesta, hoidosta sekä opetuksesta vastaavat henkilöt. Varhaiskasvatussuunnitelman arvioinnin ja laatimisen päiväkodeissa toteuttaa varhaiskasvatuksen opettaja. Tarvittaessa lapsen tukitoimenpiteiden ja tuen tarpeen toteuttamisen arviointiin osallistuu varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman teossa voidaan hyödyntää myös varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista esimerkiksi hyödyntämällä heidän tietämystään lasten ja perheiden palvelujärjestelmästä. (Opetushallitus 2022d, 4.)

3 Kasvattajayhteisö

3.1 Kasvattajayhteisö lapsen osallisuuden tukijana

Kasvatus- ja kasvattajayhteisöllä on eroja. Yhteisöjä määritellessään Kaipio (1999) käyttää termejä kasvatusyhteisö, kasvuyhteisö eli lasten yhteisö sekä kasvattajayhteisö. Jaottelun mukaan kasvatusyhteisöön kuuluvat lasten oma yhteisö ja päiväkodin aikuisten muodostama kasvattajayhteisö. Kasvatusyhteisöllä tarkoitetaan esimerkiksi yhtä kokonaista varhaiskasvatuksen yksikköä. (Marjanen ym. 2013, 12.)

Kasvattajayhteisö eli kasvattajatiimi toimii yhdessä otaksuen yhteisiä käsityksiä lasten kasvatuksesta, kehityksestä ja oppimisesta, jotta varhaiskasvatus on mahdollisimman johdonmukaista perustuen samoihin lähtökohtiin. (Lehtonen 2019, 13). Kasvattajayhteisö tukee lasten kokonaisvaltaista oppimista sekä kasvua ja kehitystä edistäen varhaiskasvatuksen tasa- arvoa ja yhdenvertaisuutta. Lisäksi kasvattajat toimivat yhdessä lapsen huoltajien kanssa tukien huoltajia heidän kasvatustyössään. (Opetushallitus 2022d, 10, 12.)

Kasvattajayhteisö koostuu usein eri taustoja ja organisaatioita omaavista jäsenistä. Varhaiskasvatuksen yhteinen ydintehtävä on kaikilla kuitenkin sama, mikä yhdistää jäsenet kasvattajayhteisöksi. Myös kasvattajien kokemukset työelämästä saattavat erota toisistaan, jolloin ryhmä koostuu erilaisesta kokemustiedosta ja perehtyneisyydestä asiaan. (Pöyry 2014, 23.) Varhaiskasvatuksen moniammatilliset kasvattajayhteisöt tuovat kaikki oman ammattiosaamisensa sekä asiantuntijuutensa kasvatusyhteisöön. Varhaiskasvatuksen työkentällä voi työskennellä esimerkiksi yliopistosta valmistuneita kasvatustieteiden kandidaatteja, jotka toimivat varhaiskasvatuksen opettajina. Lisäksi päiväkodissa voi työskennellä sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinnon omaavia sosionomeja sekä ammattikoulun suorittaneita lähihoitajia. (Hakonen 2014, 24.)

3.2 Kasvatusyhteistyö

Kasvatusyhteistyöllä (ent. kasvatuskumppanuus) tarkoitetaan lapsen huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välistä yhteistyötä lapsen tasapainoisen kasvun ja kehityksen sekä oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Kasvatusyhteistyö pohjautuu molemminpuoliseen luottamukseen, kunnioitukseen ja arvostavaan dialogiseen vuorovaikutukseen. (Pöntinen & Telford 2022, 3.) Lisäksi kasvatusyhteistyö perustuu lapsen edun toteutumiseen ja lapsen tarpeisiin. Huoltajille järjestetään lapsen omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa

koskeva keskustelu, jossa lapsen huoltajien ja kasvattajien havainnot yhdistyvät. Keskiössä ovat lapsen leikkiminen, toiminta, toiveet, tarpeet, kokemukset ja lapsen havainnointi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17–18.) Yhteistyössä otetaan huomioon lasten yksilölliset tarpeet, erilaiset perheet ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Varhaiskasvattajan työntekijän tehtävänä on varmistaa molemminpuolinen ymmärretyksi tuleminen. Tähän tulkki voi olla tarpeellinen apu tarvittaessa. (Opetushallitus 2022d, 21.)

Kasvatusyhteistyö tukee lapsen vahvuuksien löytymistä. Lapsen huoltajien olisi hyvä saada kokemus siitä, että varhaiskasvatuksessa on havainnoitu ja huomioitu lapsen vahvuuksia arjen toiminnassa. On ensiarvoisen tärkeää, että luonteen vahvuuksia vahvistetaan niin kotona huoltajien läsnä ollessa kuin varhaiskasvatuksessa kasvattajien tukemana, sillä lapselle oppimisympäristö on erilainen. Varhaiskasvatuksessa lapsi harjoittaa vuorovaikutustaan usean ikätoverin kanssa, jolloin osa luonteenvahvuuksista nousee selkeämmin esiin, kuin puolestaan kotona huomattavat vahvuudet. (Kurko & Liimatta 2022, 15, 37.) Yhdenmukaiset toimintatavat sekä kotona että päiväkodissa luovat kuitenkin turvaa ja selkeää suuntaa käytökseen, jota lapselta odotetaan. Pienimpien lasten kohdalla vanhempien havainnot ovat yksi tärkeimmistä tiedonhankintalähteistä lapsen vahvuuksia kartoitettaessa, sillä pienten lasten kanssa on haastavampaa suorittaa esimerkiksi varsinaisia vahvuustestejä. (Leskisenoja 2019, 178.)

Lämmin ja perheitä tukeva vuorovaikutus huoltajien sekä kasvattajien välillä luo luottamusta ja tukee kasvatusyhteistyötä. Yhteistyön tuntuessa turvalliselta vanhemman on helpompi ottaa puheeksi kiperämpiäkin asioita varsinkin, jos huoli herää lapsesta. Tällöin vahvuustyöskentely ja ratkaisukeskeisyys ovat osana etsittäessä uusia toimintamalleja ja tukea perheen tilanteeseen. Arjessa positiivisuus ja myönteiset toimintatavat tarttuvat samalla tavalla sekä huoltajiin että lapsiin. Varhaiskasvatuksen huokuessa kiitollisuutta ja vahvuuskieltä näkyy samaa sanastoa mahdollisesti myös perheen puheessa. Tärkeä osa kasvatusyhteistyötä onkin arkinen kanssakäyminen perheiden kanssa, sillä päivittäiset kohtaamiset ovat merkityksellisiä. (Leskisenoja 2019, 53,129.)

Kasvatusyhteistyöhön liittyy vahvasti myös monialainen yhteistyö alueellisten toimijoiden kanssa. Monialaisen yhteistyön tavoitteena on varmistaa varhaiskasvatuksen toteuttaminen lapsen edun mukaisesti. Yhteistyötahoja ovat esimerkiksi liikunnasta ja opetuksesta vastaavat tahot, kirjastot, seurakunnat, poliisi ja kulttuurin parissa toimijat. Yhteistyöllä luodaan lapselle kattava oppimisympäristö edistään tavoitteita varhaiskasvatuksessa. Myös terveydenhuollon palvelut, lastensuojelu ja neuvola ovat yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa. Yhteistyön tärkeys vahvistuu, mikäli lapsen kehityksessä tai hyvinvoinnissa ilmenee huoli tai tuen tarve. (Opetushallitus 2022d, 22.) Oppimisympäristön laajenemisen

myötä kasvattajankin on helpompi havaita lapsen käyttämiä vahvuuksia, kun lapsille tarjotaan erilaisia tilanteita ja ympäristöjä.

4 Positiivinen pedagogiikka

4.1 Positiivinen pedagogiikka luo hyvää

Positiivinen pedagogiikka tarkoittaa tieteellistä suuntausta, joka perustuu positiiviseen psykologiaan. Suuntaukseen sisältyy käsitys lapsen aktiivisesta toimijuudesta, lasta arvostavasta kohtaamisesta, vaikeuksissa auttamisesta sekä hyvän huomaamisesta, mikä on yksi merkityksellisimmistä aatteista vahvuuksien havainnoinnissa. Positiivisessa pedagogiikassa sosioemotionaalisten taitojen sekä luonteen vahvuuksien korostaminen ja opettaminen on yhtä tärkeää kuin opetus kouluaineissa. Esimerkkinä lapsen myönteiset tunteet sekä turvallinen vuorovaikutus ovat perustana lapsen tasapainoiselle kasvulle ja kehitykselle. (Vuorinen 2021.) Positiivisen pedagogiikan tarkoituksena onkin huomioida lapsen taitoja sekä vahvuuksia edistämällä oppimista ja hyvinvointia päiväkodin arjessa.

Positiivinen pedagogiikka pohjautuu ajattelutapaan, jossa lapsen oppiminen ja hyvinvointi rakentuu vuorovaikutuksessa erilaisiin toimintaympäristöihin. Yhteisöllinen ja positiivinen toimintakulttuuri vahvistavat sekä lapsen hyvinvointia että osallisuutta edistämällä elinikäistä oppimista. Toiminnan lähtökohtina positiivisessa pedagogiikassa ovat elämän kokonaisuus, lapsi ja lapsen arki. Lapsille onkin hyvä opettaa taitoja, jotka vahvistavat heidän sinnikkyytään ja koettuja positiivisia tuntemuksia. Elämän merkityksellisyyden löytäminen on tärkeää. Kun lapsi tiedostaa omat vahvuutensa, on maailmassa oman paikan löytäminen helpompaa. (Myyry 2018, 7, 11–12.) Seligmanin (2011) mukaan positiiviset ihmissuhteet määritellään taidoksi luottaa muiden tukeen, jolloin syntyy tunne turvallisesta ja aidosta vuorovaikutuksesta. Positiiviset ihmissuhteet vaikuttavat hyvinvointiin liittyviin tekijöihin tulevaisuudessa kuten sitoutumiseen, akateemiseen menestymiseen, yksinäisyyden ehkäisemiseen ja sosiaaliseen ahdistukseen. (Forsén ym. 2021, 4.)

Seligmanin (2011) luoma PERMA- teoria rakentuu viidestä hyvinvoinnin elementistä, joita ovat positiiviset emootiot, sitoutuminen, sosiaaliset suhteet, merkityksellisyys ja saavuttaminen. Ryffin (1989) hyvinvointiteoria koostuu muun muassa itsensä hyväksymisestä, hyvistä ihmissuhteista, elämän tarkoituksen löytämisestä ja henkisestä kasvusta. Yllä mainitut teoriat ovat esimerkkejä useista teoreetikkojen hyvinvoinnin aatteista. Oleellisinta on ymmärrys siitä, että voimme itse vaikuttaa omaan hyvinvointiimme. Tätä tietoa voimme ammentaa kasvatuksessa tuleville sukupolville. (Uusitalo- Malmivaara & Vuorinen 2016, 23–24.) Positiivinen pedagogiikka osana lapsen vahvuuksien tunnistamista lisää lapsen myönteistä minäkuvaa ja vahvistaa omiin kykyihin luottamista. Positiiviset tunteet ja toimintakulttuuri ovat onnistuneen vuorovaikutuksen sekä oppimisen kulmakiviä. (Myyry 2018, 2.)

Vanhemmille mieluisaa on kehittää lastensa myönteisiä tuntemuksia ja luonteenpiirteitä kielteisten tunteiden helpottamisen sijasta. Usein lapsen myönteinen tunne kehittyy aikaisemmin kuin hyveet ja vahvuudet. On havainnointavaa nähdä nelikuisen vauvan hymyilevän myönteinen ilme kasvoillaan tietämättä, onko lapsi kasvaessaan sinnikäs tai ystävällinen. Myönteiset tunteet avartavat älyllisiä, ruumiillisia ja sosiaalisia voimavaroja, joita lapsi tulevaisuudessaan tarvitsee. Myönteisten tunteiden vahvistaminen voi herättää lapsessa positiivisen tunteen vahvistuvan kehän. Lisäksi lapsen myönteiset luonteenpiirteet ovat yhtä todellisia ja aitoja kuin hänen kielteiset tunteensa. Positiiviseen psykologiaan pohjautuvat yllä mainitut kolme kasvatuseriaa, joita vanhemmat voivat kasvatuksessaan noudattaa. (Seligman 2002, 253.) Kysyttäessä huoltajilta mitä he toivovat omille lapsilleen, liittyy vastaus usein onnellisuuteen. Mitä aiemmin lapsen vahvan luonteen ja hyvinvoinnin rakentamisen aloittaa, sitä helpompi on ennaltaehkäistä haasteita ja huomioida niitä tulevaisuudessa (Leskisenoja 2019, 42). Tämän myötä lapsen vahvuudet ja itseluottamuksen kasvu rakentavat tervettä pohjaa hyvinvoinnille, myönteisille tunteille ja onnellisuudelle elämässä.

4.2 Positiivinen pedagogiikka osana vahvuuspedagogiikkaa

Vahvuuspedagogiikka ilmenee tietoisena keskittymisenä hyvän huomaamiseen, ja siihen mikä kullakin oppijalla sujuu mallikkaasti. Vahvuuspedagogiikan tavoitteena on tuottaa onnistumisia sekä nähdä jokaisen ihmisen paras versio itsestään. Vahvuuksia tukeva kasvatusta lisää lapsen osallisuutta aktiivisena toimijana, jolloin osallisuuden tunne mahdollistaa oppimisen ilon ja sisäisen uteliaisuuden heräämisen lapsen elämässä. Omien vahvuuksien hyödyntäminen on yhteydessä hyvinvointiin, itsetuntoon, kasvaviin sosiaalisiin taitoihin, suvaitsevaisuuteen ja oppimisen ilon edistämiseen. (Myyry 2018, 7, 11–12; Uusitalo- Malmivaara 2018.)

Pedagogiseen suuntaukseen liittyy vahvasti lapsen vahvuuksien päivittäinen sanoittaminen ja huomioiminen. Jokainen ihminen haluaa onnistua ja tuntea itsensä merkitykselliseksi, mikä kumpuaa jo kauempaa ihmisen biologiasta. Ratkaisujen etsiminen, hyvän huomaaminen ja positiivisten toimintamallien ammentaminen ovat ensiarvoisen tärkeässä roolissa kieltojen sijasta. Päämääränä myönteisessä kasvatustilanteissa on auttaa jokaista lasta löytämään omat vahvuutensa myös kyvyistä, jotka eivät esikoulu/koulumaailmassa välttämättä nousisi ensimmäisenä esiin. Turvallinen ympäristö antaa lapselle mahdollisuuden oppia, kokeilla, onnistua ja harjoitella vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kasvattajan tärkeä tehtävä on olla läsnä ja sanoittaa lapsen pieniäkin onnistumisia kannustaen lasta toiminnassa

ja uusien taitojen harjoittelussa. (Kurko & Liimatta 2022, 15.) Positiivisen palautteen merkitystä ei voi kehua liikaa, sillä myötämielinen palaute tuottaa positiivisia tunteita, jotka ovat paras perusta uuden oppimiselle. (Leskisenoja 2019, 199.)

Vahvuuksien löytämisessä positiivinen pedagogiikka onkin erittäin merkityksellistä. Vahvuuksien näkyväksi tekeminen sekä vahvuusajattelu ovat tärkeä osa kokopäiväpedagogiikan toteutusta. Vahvuuskielen avulla lapselle voi esimerkiksi kertoa, kuinka sinnikäs hän on ollut opetellessaan uutta taitoa tai kuinka ystävällisesti lapsi käyttäytyi ystävää kohtaan leikin aikana. Konkreettisesti vahvuuksia voi tehdä näkyväksi esimerkiksi vahvuuspassien, -diplomien, kuvien ja vahvuustähtien taikka esimerkiksi vanhempien kanssa tehtävien koti-tehtävien avulla. Kasvattaja voi ryhmäkohtaisesti suunnitella, mitä vahvuustyökäluä hän lapsiryhmän kanssa toteuttaa, ja millä tavalla esimerkiksi vahvuustähdet näyttäytyvät heidän toiminnassaan. (Leskisenoja 2019, 177, 198.)

Osana positiivista pedagogiikkaa lapsen vahvuuksia etsiessä kasvattajan on tärkeää muistaa ratkaisukeskeisyys. Ihmisen toimiessa ratkaisukeskeisesti hän keskittyy positiivisiin tavoitteisiin ja rakentaa sopuisaa yhteistyötä ongelmakeskeisyyden sijasta (Hirvihuhta & Litovaara 2003, 3). Ratkaisujen avulla lapselle ei ole tarkoitus kertoa sitä, mikä on kiellettyä, vaan tarjota vaihtoehtoja toiminnalle. Lähestyessä asiaa ratkaisukeskeisesti, on syytä vapauttaa mieli helposti mukanaan vievästä joko- tai- ajattelusta (Hirvihuhta & Litovaara 2003, 55). Syytä lapsien käytökselle on saman verran, kuin ratkaisuja tilanteeseen. (Trogen 2020, 247.)

Lapsen kasvatuksessa sekä hänen vahvuuksiensa tukemisessa on tärkeä huomata, ettei positiivinen pedagogiikka suinkaan ole negatiivisten tunteiden väheksyntää, kokemusten kieltämistä, haasteiden välttelyä/ väheksymistä, yltiöpositiivista ajattelua, lapsen puolesta tekemistä, epäaitoa kehumista tai epäasiallisen käytöksen hyväksymistä. Positiivinen pedagogiikka ei myöskään ole ruusuilla tanssimista tai pelkkää juhlaa. Kielteisten tunteiden ja haasteiden kohtaaminen sekä niiden käsitteleminen on kuitenkin helpompaa, kun yleinen vire on hyvään keskittyvä. Ratkaisukeskeisyyden kautta on helpompi päästä haastavan tilanteen yli, kuin kiinnittää runsasta huomiota vain tilanteessa olevaan ongelmaan. Lapsen erityistarpeisiin ei ole syytä jumiutua, päinvastoin haasteiden sijaan keskitytään lapsen vahvuuksiin ja hyvää mieltä tuottaviin asioihin. (Leskisenoja 2019, 43, 49.)

Inklusiivinen kasvatust perustuu ideologiaan, jonka keskeisimmät arvot ovat osallisuus ja yhteisöllisyys, erilaisuuden arvostaminen ja tasa-arvo. Inklusiivisen kasvatuksen myötä lasten moninaisuus nähdään rikkautena vahvistaen yhteenkuuluvuutta ja yhteisöllisyyttä. (Ranta 2021.) Positiivisessa pedagogiikassa sovelletaan inklusiivista kasvatusta, jonka perustana näkyy lasten tasavertaisuus. Vahvuuksien löytämisen ja tukemisen myötä uusia

toimintamalleja voidaan kehittää varmistaen lapsen osallisuuden ja hyvinvoinnin toteutumisen. Näin inklusioperiaatteen, positiivisen pedagogiikan, ratkaisukeskeisyyden ja vahvuuksien tunnistamisen avulla varhaiskasvattaja voi hyödyntää työssään uudenlaisia toimintamalleja. Kielellisiä haasteita omaavan lapsen ei ole tarkoitus jäädä pois ryhmän musiikkituokiosta haasteiden ilmettyä. Vahvuuspedagogiikan avulla etsitään toinen lapsen edun mukainen ratkaisu, kuten esimerkiksi visuaaliset keinot toiminnan apuna, jolloin lapsi voi hyödyntää olemassa olevaa taitoaan ja osallistua toimintaan. (Kaita ym. 2022, 30.)

5 Vahvuustaidot

5.1 Luonteen vahvuudet

Hyvinvointi ja onnellisuus ovat tärkeitä tavoitteita elämässämme. Lapsissa hyvinvointi havaitaan yhtä myönteisesti kuin aikuisissa, mikä näkyy muun muassa ystävällisyytenä, kiitollisuutena, avuliaisuutena, sinnikkyyttenä ja hyväntahtoisuutena. Positiivisen kasvatuksen määritelmässään Martin Seligman totesi, että hyvinvointia on yhtä tärkeää opettaa kuin tavanomaisia oppiaineita. (Leskisenoja 2019, 22–23.) Luonteen ja luonteenvahvuuksien kasvatusta on taito- opetusta, joka kehittää lapsen hyvinvointia ja tasapainoista kasvua. Luonne muotoutuu perimän, kasvatuksen ja elämän kokemusten sekä oman persoonan ja synnynäisen temperamentin myötä. Lapsen ympäröivä maailma, kokemukset, pystyvyyden tunteet, onnistumiset sekä epäonnistumiset kasvattavat lapsen luonnetta, mikä kehittyy yhteydessä toisiin ihmisiin. Turvallisessa vuorovaikutuksessa kasvaminen ja empaattisessa oppimisympäristössä oppiminen ovat jokaisen lapsen oikeuksia. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 29, 31.)

Luonteenvahvuuksien määritelmiä on useita. Muun muassa Brdar ja Kashdan (2010) mukaan luonteenvahvuudet ovat ihmisen ominaisuuksia, joiden käyttäminen motivoi ihmistä sisäisesti ja saa olon tuntumaan ”omalta itseltään”. Seligmanin työkavereineen kehittämä VIA- luokittelu (Values in Action) pohjautuu kuuteen hyveeseen, joita ovat viisaus & tieto, rohkeus, inhimillisyys, oikeudenmukaisuus, kohtuullisuus sekä henkisyys. Jokaisen hyvealueen alle lukeutuu 24 eri luonteenvahvuutta. (Uusitalo- Malmivaara & Vuorinen 2016, 32–33.)

Luonteenvahvuuksilla ei ole selkeää selitystä tarkoittaessaan ominaisuuksia hyvästä luonteesta. Niillä tarkoitetaan kokoelmaa piirteistä ja ominaisuuksista psykologisesti. (Wenström 2022, 42.) Kuviossa 1 nähdään Petersonin ja Seligmanin (2004) kokoama kuuden hyveen lista, jonka alle sijoittuvat niihin soveltuvat luonteenvahvuudet.

Viisaus ja tieto

- Luovuus (kekseliäisyys, omaperäisyys)
- Uteliaisuus (avoimuus uusissa kokemuksissa, kiinnostus)
- Arviointi- ja näkökulmanottokyky (kriittinen ajattelu)
- Ilo oppimiseen

Rohkeus (luonteenlujuus)

- Sinnikkyys (sitkeys)
- Rohkeus
- Innostus
- Rehellisyys (aitous, integriteetti eli eheys)

Inhimillisuus

- Ystävällisyys (myötätunto, avuliaisuus, kiltteys ihmisten kanssa, anteliaisuus)
- Rakkaus
- Sosiaalinen älykkyys (tunneäly, itsetuntemus)

Oikeudenmukaisuus

- Yhteistyötaidot
- Johtajuus
- Reiluus

Kohtuullisuus

- Nöyryys ja vaatimattomuus
- Itsesäätely
- Anteeksiantavuus
- Harkitsevaisuus

Henkisyys (ylittämiskyky)

- Erinomaisuuden ja kauneuden arvostus
- Toiveikkuus ja kiitollisuus
- Huumorintaju (leikkisyys)
- Henkisyys (hengellisyys, uskonnollisuus, merkityksellisyys)

Kuvio 1. Hyveet ja luonteenvahvuudet (mukailtu Peterson & Seligman 2004)

Niemiecin (2018, 17) kuvailee luonteenvahvuuksien olevan yhteydessä muihin vahvuuksiin toimien ”voimana”, joka johdattelee eteenpäin. Niiden avulla voidaan harjoittelun kautta lisätä iloa oppimiseen, vahvistaa osaamista ja löytää kiinnostuksen kohteita. Luonteenvahvuudet perustuvat hyveiden kautta ajatteluun. Ne vahvistavat yksilön hyvinvointia ollessaan arvokkaita myös moraalisesti. Näin ollen luonteenvahvuuksien käyttämistä on tärkeää kehittää harjoittelemalla. Omien luonteenvahvuuksien löytäminen ja niiden käyttäminen voi olla helppoa ja luontevaa. (Wenström 2022, 41.)

Vahvuustaitoihin sisältyy omien luontaisten vahvuuksien tunnistaminen ja arvostaminen, vahvuuksien tietoinen hyödyntäminen ja käyttäminen, uusien vahvuuksien vahvistaminen ja muiden ihmisten vahvuuksien huomioiminen sekä kunnioittaminen. Aikuisen tärkeänä tehtävänä on auttaa löytämään ja sanoittamaan lapsen omia vahvuuksia jo pientenkin onnistumisten kautta. Vahvuuksien myötä lapsi oppii hahmottamaan omaa persoonallisuuttaan, jolloin myös lapsen itsetunto kasvaa. (Kurko & Liimatta 2022, 14.)

Luontevahvuuksia löytyy kaikilta ihmisiltä. Lapset vain tarvitsevat niiden löytämiseen aikuisten apua. Vahvuuksien löytäminen ja vahvistaminen vaatii aikuisilta aktiivista havainnointia, jolloin etsitään tilanteita ja toimintaa missä vahvuudet ilmenevät. Jokaisen vahvuuden löydyttyä on aikuisen tärkeänä tehtävänä nimetä, kannustaa ja osoittaa havaittu vahvuus. Tämän jälkeen vahvuudesta on hyvä keskustella lapsen kanssa kertoen esimerkkejä tilanteista, joissa vahvuudesta on apua. Lisäksi aikuisen on tärkeää muistaa kehua lasta hänen käyttäessään omia vahvuuksiaan. Kasvatus vaatii aikuisilta empatiakykyä, kuunteleminen, läsnäoloa, ymmärtämistä ja keskusteluja lapsen kanssa, jotta ne tukevat lapsen kasvua kehittäen hänen elämäntaitojaan. (Trogen 2020, 11, 129.) Sipilän (2015) mukaan Iso-Britanniassa lasten luontevahvistamista on pidetty kärkitavoitteena jo vuonna 2015. (Uusitalo- Malmivaara & Vuorinen 2016, 36). Tämä vahvistaa luontevahvuuksiin keskittyvän opetuksen merkitystä ja huomiota jo muutaman edellisvuoden takaa.

5.2 Lapsen luontevahvuuksien tunnistaminen ja tukeminen

Aikuisen tapa nähdä lapsi vaikuttaa lapsen käsitykseen omasta itsestään. Aikuisen on tärkeää huomioida lapsen yksilölliset taidot ja osaaminen auttaen vahvuuksien löytämisessä. Vahvuuksien huomioiminen, sanallistaminen ja kannustaminen eivät ole liikakehumista (Uusitalo & Vuorinen 2021). Hyödyt vahvuuksien tunnistamisesta ja niiden käyttämisestä ovat suuret, sillä nämä vahvistavat itsetuntoa lisäten rohkeutta kohdata myös haasteita (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 71–72). Lapsen heikkouksien korostaminen ja negatiivinen palaute puolestaan saattavat lannistaa lasta. (Trogen.) Käytöksen ollessa haastavaa asiaa voi tutkiskella esimerkiksi tietyn luontevahvuuden paljoutena tai toisen vähäisyytenä. Näin syntyy mahdollisuus säilyttää myönteisempi sävy ristiriitaan, jota lapsen kanssa voi yhdessä selvittää pohtien vaihtoehtoisia positiivisempia tapoja käyttäytymiseen tilanteessa (Uusi- Malmivaara & Vuorinen 2016, 69).

Vahvuuksia on jokaisella lapsella. Itseensä uskovalla lapsella on paremmat lähtökohdat tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen verrattuna lapseen, joka ei usko omiin kykyihinsä. On tärkeää muistaa, että vahvuuksien korostamisen ohella myös heikommalle jääneitä taitoja

tulisi kehittää. Positiivisen asenteen kautta kehittyminen on helpompaa. Lapselle onkin hyvä opettaa oikeanlainen asenne kasvua kohden, epäonnistumisesta voi oppia ja onnistuminen on mahdollista. (Trogen.) Kun lapsi harjoittelee uusia taitoja ja saa kokemuksen oppimisesta taitavammaksi, hänen minäpystyvyytensä vahvistuu. Minäpystyvyys tarkoittaa yksilön omaan kyvykkyyteen luottamista siten, että vaaditut toimintatavat toteutuvat yksilön saavuttaessa tavoitettaan (Bandura 1997). Minäpystyvyys rakentuu kannustamisesta ja palautteesta, kompetenssin sekä onnistumisen kokemuksista sekä tunnetiloista saaduista psyykkisistä ja fyysisistä reaktioista sekä niiden hallitsemisesta. Vastoinkäymiset ja epäonnistumiset voivat heikentää tunnetta minäpystyvyydestä. Vahvan minäpystyvyyden luominen vaatii vahvat tuntemukset haasteiden ylittämistä ja yrittämisestä sinnikkäästi. (Bandura 1997, 80. Lehtovirta 2020, 15 mukaan.) Kasvattajan on hyvä tukea ja kannustaa lasta minäpystyvyyden kehittämisessä, vaikka epäonnistumisia tapahtuisi. Lapselle on tärkeää tulla huomatuksi pienistäkin onnistumisista. (Viljamaa 2008, 27, 29.)

Vahvuuksien avulla itsensä toteuttaminen on helpompaa ja tunne merkityksellisyydestä kasvaa. Vahvuudet pystytään jaottelemaan ryhmiin eli kasvu-, voima- ja ydinvahvuuksiin. Voimavahvuuksia ovat myötätunto, itsesäätely ja sinnikkyys. Ydinvahvuuksiin luokitellaan luontainen tapa ajatella ja toimia yksilöllisesti. Meillä kaikilla on kolmesta seitsemään ydinvahvuutta. Kasvuvahvuudet ovat luontevahvuuksien kanssa kehitettäviä ja kehittyviä taitoja läpi elämän. Jokaisen ihmisen tulisi päivittäin käyttää 20 prosenttia kasvuvahvuuksiinsa ja 80 prosenttia omista vahvuuksiinsa. Luontevahvuuksia ovat omalta tuntuvat ominaisuudet ja luonteenpiirteet. Luontevahvuuksia vahvistamalla pystytään kehittämään ihmishuone- ja sosiaalisia taitoja, joita ovat esimerkiksi myötätunto, itsesäätely, ryhmäytymistaidot sekä sosiaalinen älykkyys. (Kokko & Linna 2020, 10–11.)

Yksi-kaksivuotiaiden lasten toimintatavoissa on havaittavissa viitteitä eri luontevahvuuksista, joita kasvattajan on tärkeä huomioida ja osoittaa lapselle sekä vanhemmille. Luontevahvuuksiin keskittyminen on sydämen kasvattamista. Sillä tuomme lapsen ainutlaatuiset ja parhaat puolet esiin. (Leskisenoja 2019, 155–156.)

5.3 Lapsilähtöisyys ja osallisuus

Varhaiskasvatuksessa lapsilähtöisyys tarkoittaa toiminnan suunnittelua sekä toteutusta lapsia kuullen ja heidän mielipiteitään tarkastellen (Ranta 2018). Nykypäivän varhaiskasvatus on lapsilähtöistä kasvatusta, jossa lapsi on nostettu keskiöön ainutlaatuisena ja kokonaisvaltaisena yksilönä. Toimintaa ohjaavat lasten tunteet, tarpeet, toiveet, näkemykset, tiedot

ja taidot sekä mielenkiinnon kohteet, mitkä nähdään merkityksellisinä ja arvokkaina aiheina. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö varhaiskasvatus olisi aikuisjohtoista. Aikuisjohtajuudesta puhutaankin, kun tarkoitetaan aikuisen ohjaamaa ja johtamaa toimintaa, missä kasvattaja vastaa toiminnan sujuvuudesta, tavoitteiden saavuttamisesta sekä laadukkaasta varhaiskasvatuksesta. On tärkeää huomata, että varhaiskasvatus voi olla samaan aikaan lapsilähtöistä sekä aikuisjohtoista, sillä toiminnan tulee olla pedagogisesti perusteltua lapsen etu ja tarpeet huomioiden. Tämä vaatii kasvattajalta hyvää pedagogista työtettä. (Leskisenoja 2019, 30.)

Varhaiskasvatuksessa osallisuus tarkoittaa lasten aktiivista toimijuutta yksilönä sekä ryhmän jäsenenä. Lapsilla täytyy olla mahdollisuus tulla kuulluksi ja ymmärretyksi sekä hyväksytyksi omana itsenään. (Opetushallitus b.) Osallisuus on perusoikeus sekä yksi kehityksen ja kasvun edellytyksistä kaikille lapsille. Osallisuuden avulla voidaan vahvistaa myös omaa identiteettiä sekä elämäntaitoja. Lasten osallisuuden perusoikeuden määrittää 12. artikla kansainvälisessä YK:n yleissopimuksessa. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2022.)

6 Havainnointi

6.1 Havainnoinnin merkitys

Jokainen meistä tekee jatkuvasti havaintoja ympäristöstään, jopa tiedostamatta. Kiinnitämme huomiota esimerkiksi ihmisten käyttäytymiseen, ilmeisiin, eleisiin, vaatetukseen sekä säähän ja ympäristöön. Havainnot luovat meille oman käsityksen tarkasteltavasta kohteesta, jonka vuoksi ne ovat erittäin merkityksellisiä. Havainnoissaan ihmiset kiinnittävät huomiota eri asioihin. Tästä syystä varhaiskasvatuksen työntekijöiden sekä vanhempien havainnot ovat arvokkaita. Niistä on tärkeää keskustella ääneen. Vanhemmat ovat oman lapsensa asiantuntijoita ja heidän havaintonsa lapsestaan merkityksellisiä. Kasvatusyhteistyö onkin etusijalla lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa sekä vahvuuksien tunnistamisessa.

Lähtökohtaisesti havainnointi on arkipäiväistä ja merkittävän suuri osa varhaiskasvatuksen työntekijöiden työtä. Havainnoinnilla tarkoitetaan dokumentoitavia ja yksittäisiä aisteihin varautuvia havaintoja. Työntekijöiden on havaintojen ja lapsituntemuksen avulla helpompi ennakoida lapsen toimintatapoja ja käyttäytymistä. Havainnoinnin hyödyt ovat suuret, sillä sen avulla pystytään ymmärtämään lapsen käyttäytymistä, kehitystä ja näkemystä asioista heidän näkökulmastaan. (Koivunen & Lehtinen 2015, 16.)

Havainnoinnin avulla mahdollistuu tiedonhankinta esimerkiksi lapsen mahdollisista haasteista, vahvuuksista, kiinnostuksen kohteista, persoonallisuudesta, kognitiivisista taidoista, sosiaalisista taidoista, tiedoista, toimintatavoista, ihmissuhteista ja temperamentista. Nämä auttavat työntekijää sopivien kasvatustekniikoiden etsimisessä ja pedagogisen toiminnan kehittämässä. Tästä syystä havainnointi on varhaiskasvatuksessa koko toteutus-, suunnittelu ja arviointiprosessin perusta. (Koivunen & Lehtinen 2015, 33.) Varhaiskasvatuksessa havainnoinnin avulla saadaan lapsen toiminnasta tarkka ja monipuolinen kokonaiskuva. Havainnoinnin avulla henkilöstö suunnittelee ryhmälleen lapsiystävällisesti sopivan oppimisympäristön ja toiminnan, mikä vahvistaa yksilöllisesti jokaisen lapsen oppimismahdollisuuksia sekä kykyä heidän tarpeensa huomioiden. (Määttä & Somervuori, 2009, 11.)

Havainnoinnista saadut tiedot on hyvä ottaa vanhempien kanssa puheeksi siten, että vanhemmat saavat kertoa ensin omat näkökulmansa lapsensa tarpeista ja kehityksestä. Vanhempien havainnot ovat arvokkaita. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena vanhempien sekä henkilöstön välillä onkin täydentävä asiantuntijuus, kunnioittaminen, yhteiset tavoitteet ja läheinen yhteistyö. Hyvä kommunikaatio vanhempien kanssa on merkityksellistä. Avoimen ja rehellisen kommunikaation avulla työntekijä voi työssään toimia tehokkaammin saadessaan vanhemmilta enemmän tietoa lapsesta. (Koivunen & Lehtinen 2015, 71.)

Jokaisella lapsella on oikeus tulla kohdelluksi arvostavasti, mikä näkyy vahvasti nykypäivän kasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön saamat havainnot ja tiedot lapsista käytetään tukemaan lapsien hyvinvointia, oppimista, kasvua ja kehitystä. Lapsiryhmän, lapsen, tiimin tai kasvattajan toiminnan tulkinnessa ja analysoinnissa voidaan hyödyntää havainnointituloksia toiminnan suunnittelussa sekä kehittämisessä. (Koivunen & Lehtinen 2015, 69.)

6.2 Havainnoinnin toteuttaminen

Lähtökohtaisesti ennen ryhmän tai lapsen havainnoinnin aloittamista on tärkeä pohtia, mihin saatua tietoa käytetään eli miksi lasta havainnoidaan, kuka havainnoi, mitä havainnoi ja miten havainnoi. Heikan ym. (2012) mukaan tiedonhankinta varhaiskasvatuksessa pohjautuu karkeasti havainnointiin vapaamuotoisesti (ei-strukturoitu) tai havainnointiin strukturoidusti. Strukturoidussa havainnoinnissa on käytössä arviointivälineitä ja lomakkeita. Suora kommunikointi lapsen kanssa havainnoinnin yhteydessä mahdollistaa tiedonsaannin lapsen omista tunteista, ajatuksista ja käsityksistä. (Koivunen & Lehtinen 2015, 33.)

Havainnoinnin toteuttamiseen on erilaisia menetelmiä. Menetelmän ollessa luotettava pysyy havainnoija kiinnittämään huomionsa ainoastaan siihen, mitä näkee. Näkemäänsä on tärkeää keskittyä ilman, että samanaikaisesti tulkitaan mistä lapsen käytös ja toiminta johdetaan. Luotettavan ja hyvän havainnointi menetelmän perustana on kestävyys havainnoissa, jolloin menetelmä toimii samalla tavalla huolimatta havainnoijasta tai hänen omista näkemyksistään. (Lautamo 2020.) Havainnoijan neutraali suhtautuminen havainnoitavaan on oleellista, jolloin havainnoinnista saatavat tulokset ovat totuudenmukaisia. Taustalla ei tule olla ennako oletuksia tai asenteita. Systemaattinen ja looginen tapa havainnoinnin toteuttamiseen on tärkeää. Dokumentoinnin tuloksista ja tapahtumista on tärkeää olla täsmällistä sekä selkokieleistä, jotta myös muut ymmärtävät kirjatut tiedot. (Koivunen & Lehtinen 2015, 62–64.)

Havainnoinnin voi tuoda arkeen spontaanisti tai lapsen ja aikuisen aloitteesta. Lapsen vahvuuksien havainnoinnissa ja nimeämisessä kasvattaja voi hyödyntää esimerkiksi satuja, kertomuksia tai tarinoita, joiden myötä lapsen on helpompi havainnollistaa vahvuutta tai tarinan opetusta. Myös muistipelit ovat hyvä keino havainnoida, tunnistaa ja nimetä vahvuuksia yhdessä lasten kanssa. (Mokko ym. 2019, 4–5.) Tärkeää on huomioida lapsen ikätaso, ja muuntaa toimintaa sen mukaisesti. Lapsen havainnoinnin ei tarvitse olla vain sivusta katselua.

Leikki on lapsen luontainen tapa oppia, toimia ja tutkia ympäröivää maailmaa vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Kasvattajalle leikki on mitä parhain hetki lasten havainnoinnin toteuttamiseen. Leikin aikana aikuisen tärkeänä tehtävänä on auttaa lapsia ratkaisemaan pulmia, joita he eivät vielä itse kykene ratkaisemaan. Kasvattaja voi tietoisesti vahvistaa sekä sanoittaa lasten hyväntahtoisia sosiaalisia eleitä muita lapsia kohtaan ja samanaikaisesti ehkäistä lasten negatiivisia toimintatapoja. Näin ollen lasten on helpompi oppia tunnistamaan leikkitovereiden aloitteita ja eleitä, jotka näkyvät myös lapsen oman toiminnan peilinä. (Sajaniemi ym. 2015, 124, 141.) Vahvuuskielen avulla kasvattaja voi esimerkiksi sanoittaa lapsen ystävällisiä eleitä toisia lapsia kohtaan, ja näin tukea lapsen vahvuuksien tunnistamista havainnoinnin avulla.

6.3 Pedagoginen dokumentointi

Dokumentointi on pedagogista, kun sen käyttäminen kohdistuu toiminnan kehittämiseen, toteuttamiseen, suunnittelemiseen ja arvioimiseen. Prosessina pedagoginen dokumentointi on jatkuva ja keskipisteenä on dokumenttien sekä saatujen havaintojen vuorovaikutuksellisuus. (Komi 2019.) Kasvattajan tehtävänä on olla tietoinen lapsen mielenkiinnonkohteista ja liittää niitä eri teemojen kautta pedagogiikkaan, jotta lapsi saa parhaat mahdollisuudet oppimiseen, kasvuun ja kehitykseen lapsilähtöisesti. Lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma on myös huomattava osa pedagogista dokumentointia. (Opetushallitus 2022d, 24.) Lapsi ei ole ainoastaan dokumentoinnin kohde. Pääasiallisena tarkoituksena dokumentointi vahvistaa aikuisen tietoisuutta lapsen kehityksestä, oppimisesta sekä yksilökohtaisista vahvuuksista. (Afonne 2019,19.)

Pedagoginen dokumentointi on tärkeä työmenetelmä osana suunnitelmallista varhaiskasvatus työtä. Se tukee johdonmukaisesti varhaiskasvatuksen kehittämistä, toteuttamista, suunnitelmallisuutta ja arviointia. Dokumentointi myös mahdollistaa toiminnan itsearvioinnin henkilöstölle. (Opetushallitus c.) Tämä edellyttää kasvattajayhteisön yhteisiä toimintatapoja, joihin jokaisen on hyvä sitoutua. Lisäksi on hyvä muistaa, että pedagoginen dokumentointi on työmenetelmänä kyseisen dokumentin tehneen kasvattajan tulkintaa, ei vain ja ainoastaan ainoa totuus lapsen asioista.

Tarkoituksena ja tavoitteena on suhteiden ymmärtäminen lasten välillä sekä lapsituntemuksen oppiminen myös yksittäisellä tasolla. Lapsilähtöisen toiminnan noudattaminen ja järjestäminen varhaiskasvatuksessa takautuu pedagogisen dokumentoinnin avulla. (Opetushallitus 2022d, 34). Lisäksi pedagogisen dokumentoinnin avulla pystytään osallistamaan

huoltajat varhaiskasvatukseen lapsensa asioissa. Luonnetta vuorovaikutuksessa lasten ja henkilöstön välillä pystytään myös tiedostamaan sekä tunnistamaan. (Opetushallitus c.)

Dokumentoinnin avulla saadaan monipuolista tietämystä lapsien tarpeista, kehityksestä, oppimisesta, elämästä, vahvuuksista, kiinnostuksen kohteista sekä toiminnasta lapsiryhmässä. Dokumentointiin osallistetaan myös ryhmän lapset. Lasten kanssa pystytään kirjoittamaan heidän oppimistaan ja kehitystään esimerkiksi piirrosten ja valokuvien avulla. Oppimisympäristön, tavoitteellisuuden, sisältöjen ja toimintatapojen kehittäminen muovaantuu lasten tarpeiden ja kiinnostuksen mukaisesti. (Opetushallitus 2022d, 34.) Pedagoginen dokumentointi tekee näkyväksi toiminnan aikuisten lisäksi myös lapselle itselleen (Afonne 2019, 19).

7 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön lähtökohtana oli oma kiinnostus varhaiskasvatuksen työkenttää ja positiivisen pedagogiikan työtettä kohtaan. Työn tarkoituksena on tuottaa toiminnallinen työkalu, jolla voidaan lisätä kasvattajayhteisön tietoisuutta, luoda keinoja lasten luontevahvuuksien tukemiseen edistämällä työyhteisön ja lapsien hyvinvointia. Lisäksi tarkoituksena on oman tietämyksen ja ammattitaidon syventäminen prosessin aikana. Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen ja valtakunnallisesti koko varhaiskasvatuksen työkenttää koskettava. Varhaiskasvatusta on tärkeää kehittää sekä uudistaa, jotta laadukas ja kaikille tasavertainen varhaiskasvatus toteutuu myös tulevaisuudessa.

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on luoda selkeästi ymmärrettävä opas varhaiskasvatuksen työkentälle soveliaaksi. Työelämälähtöiseen tuotokseen sisällytetään selkeitä arjen keinoja ja esimerkkejä mahdollistaen varhaiskasvattajille työmenetelmiä vahvuuspedagogiikkaan. Jokainen varhaiskasvatuksen toimija voi hyödyntää sähköistä opasta omassa työskentelyssään kaikkien ikäryhmien kanssa paikkakunnasta riippumatta.

8 Opinnäytetyön toteutus

8.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyön aihe valikoitui Lappeenrannan LAB- ammattikorkeakoulun luomista aiheehdotuksista. Aihe vaikutti kiintoisalta, tärkeältä ja tulevaisuuden työuraa koskettavalta. Suunnitelma opinnäytetyöstä aloitettiin lokakuussa 2021 ja hyväksyttiin joulukuussa 2021, jolloin toiminnallisen opinnäytetyön laatiminen aloitettiin. Tuloksena syntyy opas, jonka tavoitteena on lisätä kaikkien varhaiskasvattajien tietoisuutta ja keinoja lapsen luonteenvahvuuksien tunnistamiseen ja tukemiseen.

Opinnäytetyön raportissa esitetään toiminnallisen osan kuvaus sekä siihen liittyvä teoreettinen tietoperusta, joka toimii viitekehyksenä työlle. Raportissa tulee näkyä toiminnallinen osuus johdonmukaisesti vaihe vaiheelta. (Karelia AMK 2021.)

Opinnäytetyöhön tarvittavan kirjallisuuden ja lähteiden etsinnän aloitimme jo opinnäytetyömme suunnitteluvaiheessa. Lähdekriittisyys ja toiminnan reflektointi oli työssämme vahvaa. Työssämme olemme hyödyntäneet aiempaa tutkittua tietoa. Menetelmänä teorian tiedon hankinnassa toimi kirjallisuuskatsaus.

8.2 Kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksessa järjestelmällinen tiedonhaku on tärkeää (Tuomi ym. 2021b.). Tiedonhaun tarkoituksena on selvittää, mitä aiheesta jo tiedetään sekä havaita aiheen kokonaisuutta ilmaisten työn linkittyvyyttä aiempiin tutkimuksiin. Kirjallisuuskatsauksessa kerätään tietoa aiemmista tutkimuksista, missä käydään arvioiden ja analyttisesti läpi aiheen tieteellistä kirjallisuutta. (Tuomi ym. 2021a.) Toiminnallisen opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen kartoittamiseksi menetelmänä toimi kirjallisuuskatsaus, jonka pohjalta toteutui tämä toiminnallinen opinnäytetyö.

Kirjallisuuskatsauksen aineistohaussa teemana esiintyi lapsen vahvuudet ja niiden havaitseminen sekä erilaisten keinojen löytäminen vahvuuksien tukemiseen kasvattajien avuksi käytännön työhön. Hakusanoja ovat olleet: kasvattajayhteisö, kasvatusyhteistyö, lapsen vahvuudet, lapsen luonteenvahvuudet, lapsen vahvuuksien tukeminen, varhaiskasvatuslaki, varhaiskasvatus, lapsen havainnointi, positiivinen pedagogiikka, pedagoginen dokumentointi ja havainnointi. Kansainvälisiä lähteitä on etsitty hakusanoilla: positive pedagogy, child's strengths, pedagogy, early childhood education ja observation of the child.

8.3 Oppaan toteutus ja hyödynnettävyys

Aineistonkeruu opasta varten alkaa suunnitelma vaiheessa käsitteiden ja aiheen rajaamisella. Prosessiin tiedonhakemisessa kuuluu muun muassa tiedonhaun suunnittelu, hakuprosessin arviointi, tiedonhaun toteuttaminen, saadun tiedon soveltaminen ja arviointi. (Tuomi ym. 2021b.) Sisällön tuottaminen alkoi aiheen rajaamisella, sillä kokonaisvaltainen vahvuuksien tukeminen tuntui laajalta kokonaisuudelta tavoitellessamme loogisesti etenevää, selkeää ja tarkasti rajattua opinnäytetyötä. Aiherajauksen avulla opinnäytetyö keskittyy lapsen luontevahvuuksiin. Oppaaseen valikoitui keskeisimpiä keinoja luontevahvuuksien tunnistamiseen ja tukemiseen pohjautuen opinnäytetyön teorian tietoon.

Oppaan suunnittelu ja toteutus alustaksi valikoitui PowerPoint, sillä se sisältää kattavan ja selkeän pohjan oppaan laatimiselle. Lisäsimme tuotokseen Microsoft 365 luovan kirjaston kuvia, mitkä ovat käytettävissä ohjelmiston tilaajille. Ulkoasusta tehtiin innostava ja mahdollisimman inspiroiva. Oppaaseen lisättiin käytännönläheisiä esimerkkejä ja vinkkejä työn tueksi. Työmenetelmät ja keinot jättävät myös tilaa luovuudelle ja kasvattajien omille ideoille, jotta keinoja lasten luontevahvuuksien tukemiseen voi soveltaa omalle ryhmälle parhaimmaksi.

Koko toteuttamisprosessin ajan on itsearviointi, yhteistyö ja reflektointi ollut jatkuvaa laadukkaan opinnäytetyön takaamiseksi. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön luodussa oppaassa tulee ilmi tuotoksen kohderyhmä sekä merkitys. Oppaaseen on luotu esimerkkejä käytännön keinoista teorian tiedon ymmärtämisen lisäämiseksi. Tämä työelämälähtöinen tuotos on suunniteltu valtakunnallisesti kaikille varhaiskasvattajille ja heidän kasvattajayhteisöilleen varhaiskasvatuksen työkentille. Opasta voi käyttää myös tukena varhaiskasvattajien kasvatusyhteistyössä huoltajien kanssa lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

9 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyö prosessin ajan noudatimme rehtorineuvosto Arene ry:n luomia opinnäytetöiden eettisiä suosituksia ja ohjeita, joihin myös ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet. Näiden säännösten tavoitteena on edistää opinnäytetöiden hyvää tieteellistä käytäntöä, yhtenäistää eri ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä, ehkäistä tieteellisiä loukkausepäilyjä ja parantaa opinnäytetöiden laatua. (Arene 2020, 3–4.) Suunnitelma vaiheesta lähtien opinnäytetyötä on laadittu näiden eettisten säännösten mukaisesti. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012, 6) hyvien tieteellisten käytäntöjen edellytyksiin kuuluu tutkimustyön eettisyys, luotettavuus ja uskottavuus, joissa korostuu muun muassa tarkkuus, rehellisyys, huolellisuus ja tulosten tallennus tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen mukaisesti.

LAB- ammattikorkeakouluissa opinnäytetyösuunnitelma ja valmiin opinnäytetyön tekstin alkuperäisyys viimeistellään ja tarkistetaan Turnitin- ohjelmalla. Turnitin- ohjelmiston avulla selvitetään lähdeaineiston ja opinnäytetyön yhtäläisyydet plagioinnin eli luvattoman lainaamisen varalta. Valmis opinnäytetyö jää valmiiseen tietokanta pohjaan, jolloin myös laatimamme opinnäytetyö on suojassa plagioinnilta. (LAB-ammattikorkeakoulu, 2021, 9.)

Lähdekriittisyys, lähteiden luotettavuus sekä lähdeviitteiden oikeaoppinen merkintä on otettu vahvasti huomioon opinnäytetyöprosessin aikana. Lähdeaineistoa on etsitty kattavasti, jotta opinnäytetyön tietoperusta on monipuolinen ja luotettava. Opinnäytetyön laadun arviointi, tarkka kirjoitustyö, opiskelijoiden yhteistyö ja itsereflektio on ollut jatkuvaa laadukkaan opinnäytetyöprosessin takaamiseksi. Oppaaseen lisätyt kuvat ovat tekijänoikeuslain mukaisia vapaasti käytettäviä Microsoft 365- tilaajan luovan kirjaston kuvia. Opinnäytetyöprosessissa kaikki nämä tekijät lisäävät opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta.

10 Pohdinta

10.1 Yhteenveto

Positiivinen pedagogiikka ja ratkaisukeskeisyys ovat olleet vahvasti esillä koko sosionomikoulutuksen aikana. Eripituiset sijaistukset ja työkokemukset lasten parissa ovat lujittaneet halua oppia ja kehittyä vahvistaen omaa ammattitaitoa. Aiheen valinta oli helppoa, sillä opinnäyteprosessin avulla tahdottiin syventää tietämystä lasten luontevahvuuksista tuoden ilmi sitä, kuinka suuri merkitys hyvän huomaamisella on vahvuuksien tunnistamisessa ja tukemisessa. Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa aihe keskittyi laajalajaisesti lasten vahvuuksien tukemiseen. Prosessin aikana aihetta rajattiin keskittymään lapsen luontevahvuuksiin, jotta valmiista opinnäytetyöstä saadaan kokonaisvaltaisesti johdonmukainen ja ytimekäs.

Myyry (2018,8) toteaa, että kasvattajien työssä voi havaita liiallista keskittymistä lapsen tuen tarpeisiin ja kehitettäviin asioihin, jolloin lapsen luontevahvuuksien tukeminen jää suppeammaksi. Omat samankaltaiset kokemukset ja havainnot työelämästä tukivat aihevalintaa. Kasvattajien onkin tärkeä muistaa, että lapset tarvitsevat vahvuksiensa löytämiseen vielä aikuisen apua ja tukea, jonka myötä vahvuuksien havainnoinnin ja tukemisen merkitys kasvaa. (Trogen 2020, 129).

Tärkeä on oivaltaa, että vahvuudet ovat kehitettäviä ja opittavia taitoja, eivät muuttumattomia tai synnynnäisiä ominaisuuksia. Lapselle on hyvä tuoda ilmi harjoittelun merkitys. Vaikka lapsi ei osaisi käsillä olevaa taitoa vielä, on sinnikkäs harjoittelu tärkeässä osassa oppimisen saavuttamiseksi. (Uusitalo- Malmivaara & Vuorinen 2016, 73; Leskisenoja 2019, 199). Myönteisten tuntemusten valossa on tärkeää antaa tilaa myös negatiivisille tunteille, jotka kuuluvat elämään. Vahvuuksien tukemisen ja hyvän huomaamisen ei ole tarkoitus olla arjen ”glitteröintiä” tai pelkkää yltiöpositiivista ajattelua. Haasteiden ja pulmien ylittäminen sekä uuden taidon harjoittelu sinnikkäästi on helpompaa, kun tunteet ovat sallittuja ja niistä puhutaan yhdessä. (Leskisenoja 2019, 22.)

Vahvan luonteen kasvattaminen ja hyvän huomaaminen ovat lapsuudesta asti yhtä tärkeitä periaatteita, kuin kouluaineiden oppiminen. Hyvä itsetunto ja sen vahvistaminen näkyvät merkityksellisenä pitkälle tulevaisuuteen saakka. (Vuorinen 2021.) Aiheeseen enemmän perehdyttyä esiin nousi vahvuuspedagogiikan merkittävä yhteys lapsen hyvinvoinnin, itsetunnon, kasvun ja kehityksen edistämiseksi. Opinnäytetyö tukee vahvuuskeskeistä ajattelua sekä varhaiskasvattajien käytännön työtä, jotta laadukas varhaiskasvatus toteutuu myös tulevaisuudessa. Oman työn reflektointi, arviointi sekä kehittäminen kuuluvat varhaiskasvattajien työnkuvaan laadukkaasti kasvatukseen, hoidon ja opetuksen takaamiseksi.

Opinnäytetyön ja työelämälähtöisen oppaan tavoitteena on suunnata ajatuksia pois mahdollisesta ongelmakeskeisyydestä ja kohdistaa kasvatusta ratkaisukeskeisempään suuntaan tukien lasten omatoimijuutta, osallisuutta sekä hyvinvoivaa ja onnellista elämää. Oppaan toteutus alkoi kirjallisuuskatsauksen valmistuttua kootun tietoperustan pohjalta. Oppaan toteuttaminen oli kiintoisaa ja opettavaista, sillä opinnäytetyön aikana opittu tuntemus aiheesta syventyi entisestään kertauksen avulla. Opinnäytetyön tuloksena syntyi tavoitteenmukainen selkeä ja johdonmukainen opas, jota jokaisen varhaiskasvattajan on mahdollisuus työssään hyödyntää. Tarkasti valittu fontti, värimaailma, kuvitus ja rakenteiden asettelu varmensivat visuaalisesti eheän ja helposti ymmärrettävän oppaan syntymistä.

10.2 Jatkokehittämisehdotuksia

Opinnäytetyöprosessin aikana tuotettu opas on suunnattu käytännön työkaluksi jokaiselle varhaiskasvattajalle. Tulevaisuudessa varhaiskasvattajien kokemusten ja mielipiteiden avulla oppaan toimivuutta voitaisiin kartoittaa mielipide- kyselyllä. Tulosten avulla opasta voitaisiin kehittää vastaamaan paremmin kasvattajien toiveisiin arjen työelämässä. Arviointi ja kehittäminen on tärkeää laadukkaan varhaiskasvatuksen takaamiseksi.

Ihmisellä on monenlaisia eri vahvuuksia. Leskisenoja on määritellyt aiheensa luontevahvuuksiin eli moraalisesti perusteltaviin ja opittavissa oleviin hyvän luonteen ominaispiirteisiin sekä muihin vahvuuksiin kuten lahjakkuuteen ja suotuisien olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. (Leskisenoja 2019, 156–157.) Tärkeänä erona on vahvuuksien moraalinen ominaisuus ja lahjakkuuksien ei-moraalinen piirre. Raja on häilyvä, vaikka ihmisen on usein helpompi kehittää omia vahvuuksiaan heikommistakin lähtökohdista. (Seligman 2002, 163.)

Tämän opinnäytetyön kirjallisuuskatsaus on rajattu tietoon lapsen luontevahvuuksien vahvistamisesta. Toisena jatkotutkimusehdotuksena on oppaan tietopohjan laajentaminen. Oppaaseen voisi lisätä tietoa koskien lapsen lahjakkuuksia, kykyjä ja muita vahvuuksia elämässä sekä oppimisessa, joita lapsi voi elämän valinnoillaan kohentaa. Vahvuuksia voi olla muillakin elämän osa-alueilla eivätkä ne jakaudu pelkästään luontevahvuuksiin, joten opasta on mahdollista laajentaa ja jatkokehittää.

Lähteet

Afonne, S. 2019. Pedagoginen toiminta ja dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Turun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. YAMK-opinnäytetyö. Viitattu 13.7.2022. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/171121/Afonne_Sanna.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 3.6.2022. Saatavissa <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

Forsén, N., Alanko, K. & Fagerlund, Å. 2021. How Children Experience Positive Education. a Qualitative Study Focusing on Positive Relationships. Åbo Akademi University. Turku. Master's thesis. Viitattu 20.7.2022. Saatavissa https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/183610/fors%c3%a9n_noel.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Hakonen, M. 2014. Pienryhmäpedagogiikka päiväkodin työyhteisön näkökulmasta. Oulun yliopisto. Varhaiskasvatuksen koulutus. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Viitattu 5.11.2021 Saatavissa <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201405011340.pdf>

Hirvihuhta, H. & Litovaara, A. 2003. Ratkaisun taito. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kaita, J. & Kaukovalta, E. & Kukkula, O. 2022. Lapsen vahvuuksien tukeminen varhaiskasvatuksessa. LAB- ammattikorkeakoulu. Sosionomin tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 19.7.2022. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/746833/Kaita_Kaukovalta_Kukkula.pdf?sequence=2

Karelia ammattikorkeakoulu 2021. Opinnäytetyön eri muodot. Viitattu 24.11.2021 Saatavissa <https://libguides.karelia.fi/c.php?g=679019&p=4901221>

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77944/OPA2006_063_Stakes.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS- kustannus.

Kokko, J. & Linna, E. 2020. Opas lasten ja nuorten vahvuuksien tukemiseksi positiivista pedagogiikkaa hyödyntäen. Oulun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan tutkinto-ohjelma.

Opinnäytetyö. Viitattu 25.4.2022. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/347525/Kokko_Jenni_Linna_Emilija.pdf.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Komi, T. 2019. Pedagoginen dokumentointi osaksi arkea. Varhaiskasvatuksen opettajien liitto. Viitattu 26.7.2022 Saatavissa <https://www.vol.fi/uutiset/pedagoginen-dokumentointi-osaksi-arkea/>

Kurko, J. & Liimatta, S. 2022. Lapsen luontevahvuuksien löytäminen ja vahvistaminen yhteistyössä huoltajien kanssa. Tampereen ammattikorkeakoulu. Sosionomin tutkinto- ohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 11.7.2022. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/751083/Kurko_Jaana_Liimatta_Sohvi.pdf?sequence=3

LAB-ammattikorkeakoulu. 2021. Opinnäytetyön ohje. Ammattikorkeakoulututkinto. Viitattu 6.6.2022. Saatavissa https://elab.lab.fi/sites/default/files/category-page/2021-09/LAB_opinn%C3%A4ytety%C3%B6_ohje_AMK_170921.pdf

Lautamo, T. 2020. Havainnoinnin haasteet varhaiskasvattajan arjessa. Ralla. Viitattu 19.6.2022. Saatavissa <https://ralla.fi/blogs/news/havainnoinnin-haasteet-varhaiskasvattajan-arjessa>

Lehtonen, S. 2019. Lasten yksilöllisten lähtökohtien huomioon ottaminen ryhmätason suunnittelussa varhaiskasvatuksessa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Varhaiskasvatustieteen pro gradu- tutkielma. Viitattu 29.7. 2022. Saatavissa <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/65485/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201909124129.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lehtovirta, E. 2020. Luokan inklusiivisuus, sekä opettajien inklusioasenteet ja käyttäytymisen ohjaamisen minäpystyvyys oppilaiden kokeman työrauhan selittäjinä. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Erityispedagogiikan Pro gradu -tutkielma. Viitattu 24.8.2022 Saatavissa <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/72938/1/URN%3ANBN%3Afi%3Ajyu-202012036895.pdf>

Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. 2013. Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS- kustannus.

Mokko, J., Mäkäräinen, K. & Salonen, M. 2019. Menetelmäkansio. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 3.6.2022. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/264865/Vahvuuskansio_Menetelmi%C3%A4%20varhaiskasvattajille.pdf?sequence=3

- Myyry, L. 2018. Lasten vahvuuksien tunnistaminen varhaiskasvatuksessa. Helsingin yliopisto. Kasvatustiede. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 23.1.2022. Saatavissa [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/233710/Lotta Myyry pg 2018.pdf](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/233710/Lotta_Myyry_pg_2018.pdf)
- Määttänen, K. & Somervuori, S. 2009. Lapsihavainnointi päiväkodin varhaiskasvatuksen työmenetelmänä. Laurea-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 15.5.2022. Saatavissa [https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/2915/Opinnaytetyo Maattanen Somervuori.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/2915/Opinnaytetyo_Maattanen_Somervuori.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
- Opetushallitus. 2022. Mitä on varhaiskasvatus? a. Viitattu 9.6.2022. Saatavissa <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>
- Opetushallitus. 2022. Osallisuus varhaiskasvatuksessa- videosarja. b. Viitattu 30.6.2022. Saatavissa <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/osallisuus-varhaiskasvatuksessa-videosarja>
- Opetushallitus. 2022. Pedagoginen dokumentointi. c. Viitattu 29.6.2022 Saatavissa <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/pedagoginen-dokumentointi>
- Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. d. Viitattu 9.5.2022. Saatavissa <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8286690>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Varhaiskasvatus. Viitattu 5.6.2022 Saatavissa <https://okm.fi/varhaiskasvatus>
- Peterson, C. & Seligman, M. 2004. Character strengths and virtues. A handbook of classification. New York: Oxford University Press. Viitattu 5.6.2022. Saatavissa http://ldysinger.stjohnsem.edu/@books1/Peterson_Character_Strengths/character-strengths-and-virtues.pdf
- Pöntinen, N. & Telford, C. 2022. Kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosionomin tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 30.6.2022. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/744016/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6_P%C3%B6ntinen_Telford.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Pöyry, H. 2014. Tasa- arvoisen varhaiskasvatuksen ja sukupuolen määritelmät kasvattajayhteisössä. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Kasvatustieteiden pro gradu- tutkielma. Viitattu 27.7.2022. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/96201/GRADU-1413900289.pdf?sequence=1>
- Ranta, S. 2018. Lapsilähtöisyys ja aikuisjohtoisuus osallisuuden ja pedagogiikan aikana. Tutkittua varhaiskasvatuksesta. Viitattu 20.6.2022. Saatavissa

<https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2018/06/29/lapsilahtoisuus-ja-aikuisiohitoisuus-osallisuuden-ja-pedagogiikan-aikana/>

Ranta, S. 2021. Inklusio- mahdollisia ajatuksia ja mahdollisuuksien tarkastelua. Tutkittua varhaiskasvatuksesta. Viitattu 24.8.2022. Saatavissa <https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2021/11/05/inkluisio-mahdollisia-ajatuksia-ja-mahdollisuuksien-tarkastelua/>

Sajaniemi, N., Suhonen, E., Nislin, M. & Mäkelä, J. 2015. Stressin säätely. Kehityksen, vuorovaikutuksen ja oppimisen ydin. Jyväskylä: PS- kustannus.

Seligman, M. 2002. Aito onnellisuus. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2022. Lastensuojelun käsikirja. Lapsen osallisuus. Viitattu 10.4.2022 Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus>

Trogen, T. Näe lapsesi vahvuudet. Erityisvoima. Viitattu 23.5.2022. Saatavissa <https://erityisvoimia.fi/nae-lapsesi-vahvuudet/>

Trogen, T. 2020. Positiivinen kasvatus. Jyväskylä: PS- kustannus.

Tuomi, S., Kunnela, A. & Latvala, E. 2021a. Opinnäytetyön ohjaajan käsikirja. Kirjallisuuskatsaukset. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.4.2022. Saatavissa <https://oppimateriaalit.jamk.fi/yamk-kasikirja/kirjallisuuskatsaukset/>

Tuomi, S., Kunnela, A. & Latvala, E. 2021b. Opinnäytetyön ohjaajan käsikirja. Opinnäytetyön tiedonhankinta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 24.11.2021. Saatavissa <https://oppimateriaalit.jamk.fi/yamk-kasikirja/tiedonhankinta/>

Uusitalo- Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2016. Huomaa hyvä! Jyväskylä: PS- kustannus.

Uusitalo- Malmivaara, L. 2018. Huomaa hyvä, sano se ääneen ja tallenna- kannustus vahvuuspedagogiikan keinoin. Lauste 15.10.2018. Viitattu 30.7. 2022 Saatavissa https://lauste.fi/ajankohtaista-asiantuntija-artikkeli_vahvuuspedagogiikka/

Uusitalo, L. & Vuorinen, K. 2021. Mitä luontevahvuudet ovat. Tunnetaitoja lapsille. Viitattu 26.11.2021. Saatavissa <https://www.tunnetaitojalapselle.fi/artikkelit/luontevahvuudet>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Viitattu 9.6.2022. Saatavissa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540#L2P5>

Viljamaa, J. 2008. Anna lapsen onnistua. Jyväskylä: Gummerus Kustannus.

Vuorinen, K. 2021. Positiivinen pedagogiikka tuo esiin potentiaalain meissä kaikissa. Viitattu 23.1.2022. Saatavissa <https://kaisavuorinen.com/positiivinen-pedagogiikka/>

Wenström, S. 2022. Kaikilla vahvuuksilla. Opas laajan vahvuusnäkemysn käyttöön opetuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

VAHVUUKSIEN VOIMAA!

Opas varhaiskasvattajille lapsen luontevahvuuksien tunnistamiseen ja tukemiseen

2022



TERVEHDYS KAIKKI VARHAISKASVATTAJAT!

TÄMÄ OPAS ON JUURI TEITÄ VARTEN!

Opas on luotu kaikille kasvattajayhteisöille lapsen luontevahvuuksien tunnistamiseen ja tukemiseen varhaiskasvatuksessa.



OPPAAN SISÄLTÖ



- Tervehdys varhaiskasvattajat!
- Miksi lapsen luontevahvuuksien tukeminen on tärkeää?
- Luontevahvuudet ja hyveet: mitä ne oikein ovat?
- Aikuisen apu lapsen luontevahvuuksien löytämisessä ja vahvistamisessa
- Hyödynnä positiivista pedagogiikkaa
- Kirjallisuusvinkkejä aikuisille ja lapsille
- Kiitos!
- Lähteet



MIKSI LAPSEN LUONTEENVAHVUUKSIEN TUKEMINEN ON TÄRKEÄÄ?

LUONTEENVAHVUUKSIEN TUKEMINEN:

- Vahvistaa itsetuntoa ja omiin kykyihin luottamista
- Tukee tasapainoista kasvua ja kehitystä
- Lisää osallisuutta tuoden oppimisen iloa ja uteliaisuutta
- Kasvattaa vahvaa luonnetta
- Vahvuudet ja itseluottamuksen kasvu rakentavat tervettä pohjaa hyvinvoinnille ja onnellisuudelle
- Oma persoonallisuus hahmottuu
- Pystyvyyden tunne voimistuu
- Vahvuuksien avulla itsensä toteuttaminen on helpompaa ja tunne merkityksellisyydestä kasvaa
- Haasteiden ja ristiriitojen selvittäminen on helpompaa



LUONTEENVAHVUUDET JA HYVEET, MITÄ NE OIKEIN OVAT?

KOHTUULLISUUS

- Nöyryys ja vaatimattomuus
- Itsesääätely
- Anteeksiantavuus
- Harkitsevaisuus

VIISAUS JA TIETO

- Luovuus (kekseliäisyys, omaperäisyys)
- Uteliaisuus (avoimuus uusissa asioissa, kiinnostus)
- Arviointi ja näkökulmanottokyky
- Ilo oppimiseen

HENKISYYS (YLITTÄMISKYKY)

- Erinomaisuuden ja kauneuden arvostus
- Toiveikkaus ja kiitollisuus
- Huumorintaju
- Henkisyys (uskonnollisuus, merkityksellisyys)

ROHKEUS (LUONTEENLUJUUS)

- Sinnikkyys
- Rohkeus
- Innostus
- Rehellisyys (aitous, eheys)

OIKEUDENMUKAISUUS

- Yhteistyötaidot
- Johtajuus
- Reiluus

INHIMILLISYYS

- Ystävällisyys (myötätunto, avuliaisuus, kiltteys ihmisten kanssa, anteliaisuus)
- Rakkaus
- Sosiaalinen älykkyys (tunneäly, itse- ja itsetuntemus)

Lapset tarvitsevat aikuisten
tukea omien
luontevahvuuksien
löytämiseen

AIKUISEN APU LAPSEN LUONTEENVAHVUUKSIEN LÖYTÄMISESSÄ JA VAHVISTAMISESSA



Vahvuuksien hyödyntämisellä ja niistä keskustelemisellä on vaikutusta lapsisuhteisiin sekä omaan asenteeseen työssä.

Aikuisen positiivinen näkemys lapsen yksilöllisestä osaamisesta ja taidoista vaikuttaa myös lapsen omaan käsitykseen itsestään.



TILANTEIDEN SANOITTAMINEN JA KANNUSTAMINEN VAHVUSKIELEN AVULLA

Sanoittaminen ja kannustaminen vahvistavat merkityksellisyyttä

- Havainnoi ja huomaa pienetkin onnistumiset päivittäin
- Kerro lapselle esimerkkejä tilanteista, missä hänen vahvuksistaan on hyötyä
- Kannusta lasta uuden yrittämiseen ja vahvuuksien käyttöön positiivisella asenteella
- Huomioi lasten taidot ja osaaminen yksilöllisesti

"Voi, kuinka ystävällinen olitkaan kaveriasi kohtaan!"

"Huomasitko, miten reilu leikkikaveri olit äsken!"

"Olitpa sinä hurjan sinnikäs tänään, kun harjoittelit värityskuvan värittämistä!"

TARINALLISUUS

- Sadut, tarinat & kertomukset ovat lapsille loisto keino tuoda vahvuuksia esiin

ESIMERKKI:

Kaapo ja Liisa lähtivät lähimetsään retkelle. Metsässä he leikkivät innoissaan ja tutkivat hämmästellään ympärillä olevaa luontoa, aika riensi vauhdilla ja pian olikin aika lähteä kotiin syömään. Kotona Liisa huomasi, että hänen mukanaan ollut taikasauva oli tippunut metsään ja oli tästä hyvin surullinen.

Kaapo huomasi Liisan harmituksen ja tahtoi auttaa tarjoutuen etsintäavuksi. Täten kaverukset lähtivät yhdessä etsimään kadonnutta taikasauvaa. Kaverukset etsivät taikasauvaa todella pitkään, ja se kannatti! Taikasauva löytyi katkenneen puun vierestä. Kaapo osoitti käytöksellään avuliaisuutta Liisaa kohtaan ja etsinnässä molemmat olivat todella sinnikkäitä!

- Lasten kanssa voi pohtia tarinan vahvuuksia. Missä tilanteissa tarvitaan sinnikkyyttä? Entäpä avuliaisuutta?

VINKKI! Vahvuusvariksen 26 tarina a luontevahvuuksista löydät tämän linkin takaa:
<https://areena.yle.fi/audio/1-50800984>



Psst! Voimahahmo voi kulkea apuna esimerkiksi ruokailussa, pukemisessa ja siirtymätilanteissa!

VAHVUUKSIEN SUPERSANKAREITA

- Elokuvia, sarjoja ja kirjallisuutta käyttäen lasten kanssa voi yhdessä pohtia eri supersankareiden tarvitsemia vahvuuksia:

- *Voisiko rohkeuden supersankari olla Peppi Pitkätossu?*
- *Iso Kiltti Jätti on melkoisen ystävällinen toveri. Olisiko hänen supersankari vahvuutensa ystävällisyys?*
- *Tatu ja Patu sopisivat ehkäpä luovuuden ja kekseliäisyyden supersankareiksi, vai mitä?*

- Lapset voivat myös itse keksiä omat supersankarinsa. Miltä he näyttävät, mitä taitoja he tarvitsevat? Lapset voivat valita vahvuuden oman voimahahmon, kuten Winx- keiju lelu tai Batman lelu, ja kantaa sitä mukanaan, kun he tarvitsevat ensiarvoisen paljon tiettyä vahvuutta avukseen.





VAHVUUSSANOJEN KUVITTAMINEN

- Voitte luoda lasten kanssa yhdessä vahvuuksia kuvaavia kuvia ja pohtia niiden merkitystä
- Kuvien avulla voidaan lisätä vahvuuksien merkityksellisyyttä lapsille
- Kuvia hyödyntämällä vahvuuksia voidaan tehdä näkyväksi. Kuvia voi ripustaa esimerkiksi ryhmän seinälle kyseisen vahvuuden lähettyviin.
Esimerkiksi: "Tältä näyttää ystävällisyys!"

Yleisen vireen ollessa hyvä, muuttuvat helpommaksi myös kielteisten tunteiden ja haasteiden :

- kohtaaminen
- käsitteleminen
- keskusteleminen

Erinomaisuuksia löytyy kaikkien luonteista, annetaan niiden hehkua!

Positiivisen asenteen kautta kehittyminen on helpompaa!

Ota havainnoinnille aikaa!
Jakakaa havaintoja avoimesti tiimin & vanhempien kanssa



Turvallinen ympäristö antaa lapselle mahdollisuuden oppia, kokeilla, onnistua ja harjoitella vuorovaikutuksessa toisten kanssa

HYÖDYNNÄ POSITIIVISTA PEDAGOGIIKKA

Opetä lapselle taitoja, mitkä vahvistavat heidän sinnikkyytään ja koettuja positiivisia tuntemuksia

Positiivisen pedagogiikan avulla huomioidaan lapsen taitoja sekä vahvuuksia edistäen oppimista ja hyvinvointia päiväkodin arjessa

Turvallinen ja aito vuorovaikutus on avain kaikkeen!

- Ole läsnä, harjoittele lapsen kanssa yhdessä
- Etsi ratkaisuja, huomaa hyvä.
- Vältä jatkuvaa kieltämistä.

Pedagoginen dokumentointi on vahva työkalusi, mikä auttaa sinua työsi näkyväksi tekemisessä

Positiivisen palautteen merkitystä ei pidä väheksyä! Et voi kehua liikaa – myönteinen palaute tuottaa positiivisia tunteita, jotka ovat paras perusta uuden oppimiselle.

*Autetaan jokaista lasta
löytämään omat vahvuutensa
positiivisin mielin!*



KIRJALLISUUSVINKKEJÄ AIKUISILLE JA LAPSILLE

- Huomaa hyvä! Vahvuusvarkisen bongausopas. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2020)
- Huomaa hyvä! Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luontevahvuutensa. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016)
- Huomaa hyvä! Toimintakortit. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen)
- Pieni kirja luontevahvuuksista. Positiivinen kasvatus. (Trogen 2018) Ilmainen e-kirja: Pieni vihkonen luontevahvuuksista (positiivinenkasvatus.fi)
- Huomaa hyvä! Vahvuusvarkisen tarinakirja. (Uusitalo & Vuorinen 2021)
- Suuri kirja vahvuuksista. (Sajama ym. 2020)

KIITOS!

OPAS ON LUOTU OSANA LAB- AMMATTIKORKEAKOULUN
OPINNÄYTETYÖTÄ.

OPPAAN OVAT LAATINEET SOSIONOMIOPISKELIJAT
PYYKONEN PETRA & ROSSI EMILIA

TOIVOTAMME TEILLE ANTOISIA HETKIÄ
YHDESSÄ LASTEN KANSSA VAHVUUSPEDAGOGIIKAN PARISSA!



LÄHTEET

- Forsén, N., Alanko, K. & Fagerlund, Å. 2021. How Children Experience Positive Education. a Qualitative Study Focusing on Positive Relationships. Åbo Akademi University. Turku. Master's thesis . Viitattu 20.7.2022. Saatavissa https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/183610/fors%c3%a9n_noel.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Kurko, J. & Liimatta, S. 2022. Lapsen luontevahvuuksien löytäminen ja vahvistaminen yhteistyössä huoltajien kanssa. Tampereen ammattikorkeakoulu. Sosionomin tutkinto- ohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 11.7.2022. Saatavissa https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/751083/Kurko_Jaana_Liimatta_Sohvi.pdf?sequence=3
- Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Myyry, L. 2018. Lasten vahvuuksien tunnistaminen varhaiskasvatuksessa. Helsingin yliopisto. Kasvatustiede. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 23.1.2022. Saatavissa https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/233710/Lotta_Myyry_pg_2018.pdf
- Peterson, C. & Seligman, M. 2004. Character strengths and virtues. A handbook of classification. New York: Oxford University Press. Viitattu 5.6.2022. Saatavissa http://ldysinger.stjohnsem.edu/@books1/Peter_son_Character_Strengths/character-strengths-and-virtues.pdf
- Sajama, S., Livingston, H. & Pöyhönen, J. 2020. Suuri kirja vahvuuksista. Kustannus-Mäkelä.
- Trogen, T. Näe lapsesi vahvuudet. Erytisvoima. Viitattu 23.5.2022. Saatavissa <https://erityisvoimia.fi/nae-lapsesi-vahvuudet/>
- Uusitalo, L. & Vuorinen, K. 2021. Mitä luontevahvuudet ovat. Tunnetaitoja lapsille. Viitattu 26.11.2021. Saatavissa <https://www.tunnetaitojalapselle.fi/artikkelit/luontevahvuudet>
- Uusitalo- Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2016. Huomaa hyvä! Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vahvuusvariksen tarinat. Yle Areena. Viitattu 24.7.2022. Saatavissa <https://areena.yle.fi/audio/1-50800984>